

Igaunijas - Latvijas - Krievijas projekts "Arheoloģija, pašvaldības un sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanā"

Ar 2012. gada 1. maiju LU aģentūra "LU Latvijas vēstures institūts" uzsāk Igaunijas - Latvijas - Krievijas Pārrobežu sadarbības programmā "Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013" projekta ERLI-191 "Arheoloģija, pašvaldības un sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanā" realizāciju. Projektu plānots īstenot 32 mēnešos līdz 2014.gada beigām. Kopējais projekta budžets ir 1 714 515,66 EUR jeb 1204968,46 Ls. Programmas līdzfinansējums 88,7 % jeb 1520 731,16 EUR (1068775,94 Ls) un partneru līdzfinansējums 11.3% jeb 193 784, 50 EUR (136192,52 Ls). Projekta vadošais partneris ir Tartu Universitāte. Projektā iesaistīti 9 partneri no Latvijas, Igaunijas un Krievijas.

Projekta galvenais mērķis arheoloģiskā mantojuma apzināšana un saglabāšana, pārrobežu sadarbības veicināšana arheoloģisko pieminekļu aizsardzības jomā, sabiedrības izpratnes veicināšana par arheoloģijas mantojuma aizsardzības un saglabāšanas nepieciešamību.

[Web-žurnāla speciālizlaidums "Arheoloģijas rok dziļāk", 2014. g. decembris](#)

[Projekta apkārtraksts #4, 2014. g. decembris](#)

[Projekta apkārtraksts #3, 2014. g. februāris](#)

[Projekta apkārtraksts #2, 2013. g. februāris](#)

[Projekta apkārtraksts #1, 2012. g. augusts](#)

Pārrobežu projekta ietvaros izdota sērija "Atslēga uz pagātni" un zinātniskie rakstu krājumi

2014. gada nogalē Eiropas pārrobežu projekta "Arheoloģija, vara un sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai" ietvaros sērijā "Atslēga uz pagātni" izdotas trīs brošūras. To mērķis ir populārī stāstīt sabiedrībai par arheoloģijas zinātnes specifiku, kā arī arheoloģiskajiem pieminekļiem, lai veicinātu izpratni par arheoloģiskā mantojuma nozīmību.

R. Brūža un A. Vilcānes kopdarbs „Kas ir arheoloģija?” iepazīstina ar šīs vēstures zinātnes palīgdisciplīnas vēsturi un specifiku. Tajā dots ieskats par arheoloģijas zinātnes veidošanos pasaulē un Latvijā, pievērsta uzmanība tās daudzveidīgajām nozarēm un virzieniem, izpētes metodēm, arheologa darba etapiem, kā arī arheoloģisko pieminekļu aizsardzības jautājumiem.

Divas brošūras veltītas darbs veltītas trīs pierobežas novadu arheoloģiskajiem pieminekļiem. I. Doniņas, E. Guščikas un A. Vilcānes kopdarbā „Arheoloģiskie pieminekļi Alūksnes un Apes novados” apkopota informācija par arheoloģisko pieminekļu izpētes vēsturi šajos novados, kā arī par visiem šajos novados esošajiem arheoloģiskajiem objektiem. Savukārt Taņjanas Bergas un Madaras Petrovas kopdarbā „Ludzas novada arheoloģijas pieminekļi” sniegta ziņas gan par novada arheoloģisko pieminekļu izpētes vēsturi un ar to saistītajām problēmām, gan par pašiem arheoloģiskajiem objektiem. Abu brošūru avotu bāzi veido Kultūras ministrijas Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Pieminekļu dokumentācijas centra, Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūta Arheoloģisko materiālu krātuves, Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Arheoloģijas departamenta, Alūksnes un Ludzas muzeju materiāli, kā arī zinātniskā literatūra un projekta dalībnieku 2013. un 2014. gadā veikto pieminekļu apsekošanas dati.

Vienlaicīgi projekta ietvaros iznākuši divi zinātniskie rakstu krājumi- Arheoloģija un Etnogrāfija 27. un 28. laidieni. 27. laidienā ievietoti arheologu pētījumi, kas balstīti uz Latvijas arheoloģisko materiālu krātuvēs uzkrāto artefaktu analīzi un hronoloģiski aptver laika periodu no akmens līdz dzelzs laikmetam. Analizēto artefaktu grupas ir dažādas - zvejas rīki, rotas, ieroči un tirdzniecības priekšmeti.

28. laidieni ir veltījums arheologam Adolfam Stubavam (1913–1986). Tajā apkopoti pētījumi, kas prezentēti LU Latvijas vēstures institūta organizētajā arheologa simtgadei veltītajā starptautiskajā konferencē Rīgā 2013. gada 27.-28. septembrī. A. Stubava zinātniskās intereses saistījās ar dzelzs laikmeta un viduslaiku dzīvesvietām, ietverot saimnieciskās darbības, amatniecības u.c. jautājumus.

Vairākos pētījumos analizēta A. Stubava zinātniskā darbība un izvērtēts A. Stubava ieguldījums pilskalnu, keramikas izpētē. Atsevišķos rakstos analizēts A. Stubava pētno arheoloģisko pieminekļu atradumu materiāls. Rindā rakstu uzmanība pievērsta dažādām aizvēstures apdzīvotības problēmām, tādējādi turpinot A. Stubava aizsākto Latvijas teritorijas senāko dzīvesvietu pētniecības tēmu. Viens raksts krājumā veltīts aktuālajai pieminekļu aizsardzības problēmai- arheoloģiskā mantojuma pārvaldības jautājumiem Latvijā pēdējos desmit gados pēc Valetas konvencijas ratificēšanas.

Projekta ietvaros izdotās grāmatas tiks dāvinātas skolām, bibliotēkām un muzejiem gan projekta darbības areālā, gan ārpus tā. Izdevumi būs noderīgi gan novada vēstures apgūvei, gan izmantojami muzejos muzejpedagoģiskajās programmās, tādējādi veicinot izpratni par kultūras mantojuma nozīmi.

Teksts un foto: A.Vilcāne

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustceļos starp ES un Krievijas Federāciju.
Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu
Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Projekta “Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai” noslēguma konference Pleskavā

No 1.-3. decembrim klātesot gandrīz visiem projekta partneru pārstāvjiem, Pleskavā notika pārrobežu projekta “Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai” noslēguma konference. Projekts tika uzsākts 2012. gada 1. maijā un noslēgsies šī gada 31. decembrī. Projekta galvenais mērķis - arheoloģiskā mantojuma saglabāšana un aizsardzība pārrobežu reģionos, pārrobežu sadarbības attīstība un sabiedrības informētības paaugstināšana arheoloģiskā mantojuma aizsardzības jomā. LU Latvijas vēstures institūtu noslēguma konferencē pārstāvēja projekta partnera un valsts koordinatore Antonija Vilcāne, speciāliste Inga Doniņa un asistente Ilze Boldāne.

Konference norisinājās trīs dienas. Katra diena bija veltīta savai tematikai. Pirmajā dienā – 1. decembrī – projekta valsts koordinatori un projekta partneri atskaitījās par projekta gaitā paveikto – arheoloģisko apzināšanu un izrakumiem, darbu ar sabiedrību un pašvaldību pārstāvjiem, par izziņas literatūras un zinātnisko krājumu sagatavošanu un citu ieplanoto pasākumu īstenošanu. Līdzās vadošā partnera Tartu Universitātes (Igaunija) pārstāvim – projekta, valsts un partnera koordinatorei Heiki Valkam un projekta valsts un partnera koordinatorei no Krievijas puses Elvīrai Koroļovai (Pleskavas vēstures un mākslas muzejs – rezervāts), par Latvijā paveikto ziņoja valsts un projekta koordinatore Antonija Vilcāne. A. Vilcāne informēja gan par LU LVI projektā iesaistīto darbinieku veikumu, gan par citu projekta partneru no Latvijas puses – Alūksnes novada pašvaldības un Alūksnes muzeja, Ludzas pašvaldības un Ludzas novadpētniecības muzeja – realizētajām iecerēm.

Pirmās dienas pēcpusdienā notika arī preses konference, kurā piedalījās visu projektā iesaistīto valstu valsts un projekta koordinatori, informējot preses pārstāvjus par nozīmīgākajām projektā realizētajām aktivitātēm, kā arī sniedzot intervijas Pleskavas preses un TV medijiem.

Otrajā konferences dienā bija veltīta arheoloģiskajam izpētes darbam. Projekta partneri atskaitījās gan par kopīgi organizētās, gan individuāli veiktās arheoloģisko pieminekļu apsekošanas rezultātiem, gan arheoloģiskajos aizsardzības un pārbaudes izrakumos uzietajiem atklājumiem. Šajā sadaļā LU LVI projekta grupu pārstāvēja Inga Doniņa, kas konferences dalībniekus iepazīstināja ar atklājumiem Spieķu senkapos Alūksnes novadā. Šīs dienas programma bija īpaši blīva, tās ietvaros tika nolasīti vismaz 15 referāti.

Trešajā konferences dienā tika risināti jautājumi, kas saistīti ar pārrobežu tīkla arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai izveidi, kā arī likumdošanai kultūrvēsturiskā, t.sk. arheoloģiskā, mantojuma jomā, kurā Igaunijas, Krievijas un Latvijas pārstāvji iepazīstināja ar katrā valstī esošo situāciju un problēmām šajā sfērā. Starp ziņojumiem bija arī Ilzes Boldānes sagatavotais ieskaits Latvijas valsts kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzībai veltītajos normatīvajos aktos.

Līdzās intensīvam darbam un debatēm, konferences programmā bija iekļauta arī ekskursija un divi saviesīgi vakari, kuru gaitā tika izteiktas daudzas pateicības par kopīgo darbu un cerības par projekta partneru turpmāku sadarbību, risinot arheoloģiskā mantojuma saglabāšanas, aizsardzības un izpētes un popularizēšanas jautājumus.

Teksts: A.Vilcāne

Foto: Inga Doniņa, Ilze Boldāne

Boldāne I. Ieskaits Latvijas likumdošanās kultūrvēsturiskā mantojuma jomā / Болдана И. Обзор законодательства Латвии в сфере археологического наследия

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustceļos starp ES un Krievijas Federāciju.
Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu
Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Lekcija „Viduslaiku karošanas taktika un bruņojums: Livonijas piemērs 13. – 16. gadsimtā” Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā

2014. gada 5. decembrī Rīgā, Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā notika projekta „Arheoloģija, vara un sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai” informatīvais pasākums. Tās ietvaros projekta vadītājs Rūdolfs Brūzis nolasīja lekciju „Viduslaiku karošanas taktika un bruņojums: Livonijas piemērs 13. – 16. gadsimtā”.

Salīdzinot viduslaiku pēdējo četrus gadsimtu rakstītos, attēlojošos un arheoloģiskos avotus, lekcijā tika vispusīgi raksturota 13. – 16. gs. karamāksla, bruņojuma attīstība, kā arī izmaiņas militārajā taktikā un stratēģijā. Lekcijas ietvaros analizētas lielākās šī perioda kaujas, aplūkojot situāciju Eiropā un tās perifērijā – Livonijā. Lasījums ilga 90 minūtes, tajā tika prezentēti 49 attēlu slaidi. Lekciju noklausījās Latvijas Nacionālās akadēmijas kadeti un mācībspēki, kopskaitā 68 personas.

Pēc lekcijas, diskusijas laikā situācija viduslaikos tika salīdzināta ar mūsdienu norisēm, kā arī uzdoti vairāki jautājumi par karošanas taktiku.

Teksts un foto: projekta vadītājs Rūdolfs Brūzis.

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansiāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu
Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

LU Latvijas vēstures institūta pārrobežu projekta speciālisti iepazīstina Alūksnes deputātus ar projekta realizācijas rezultātiem

27. novembrī LU Latvijas vēstures (turpmāk LU LVI) institūta pārstāvji projekta "Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai" ietvaros tikās ar Alūksnes pašvaldības deputātiem un speciālistiem, lai viņus iepazīstinātu ar projekta realizācijas rezultātiem. Alūksnes novadā LU LVI projekta ietvaros organizēja rindu pasākumu, lai pievērstu varas pārstāvju un sabiedrības uzmanību arheoloģiskā mantojuma saglabāšanas nepieciešamībai un saglabāšanas problēmām Alūksnes novadā. Šī bija projekta grupas otrā tikšanās ar Alūksnes novada pašvaldības deputātiem. Pasākuma ietvaros projekta partnera un valsts koordinatore Antonija Vilcāne sniedza vispārēju pārskatu par Alūksnes novadā projektā paveikto arheoloģiskā mantojuma izpēti, aizsardzības un popularizēšanas jomā.

Projekta asistente Ilze Boldāne iepazīstināja ar izveidotajiem tūrisma maršrutiem, savukārt projekta speciāliste Inga Doniņa pastāstīja par arheoloģisko pārbaužu izrakumu rezultātiem Spieķu senkapos. Par projekta ietvaros veiktajiem pārbaužu izrakumiem jaunatklātajos senkapos Indzera ezera krastā informēja izrakumu vadītājs Uldis Kalējs.

Pasākumā piedalījās deputāti un speciālisti, Vidzemes TV.

Texts: Antonija Vilcāne, projekta partnera un valsts koordinatore

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Arheoloģiskie pārbaudes izrakumi Indzera ezera krastā un pieminekļu apzināšana

Oktobra mēnesī Igaunijas – Latvijas – Krievijas pārrobežu projekta „Arheoloģija, vara un sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai” ietvaros norisinājās arheoloģiskie pārbaudes izrakumi Indzera ezera krastā Alūksnes novada Alsviķu pagastā. Pārbaudes izrakumi veikti Asaru senkapu aizsardzības zonā, kur 2013. gadā Alūksnes novada arheoloģisko pieminekļu apsekošanas laikā tika atklātas mantraču darbības pēdas: nelielas bedres un arī viens lielāks kapa bedres izmēra pārrakums. Iepriekš arheologiem nebija informācijas par arheoloģiskajiem atradumiem šajā teritorijā.

Izrakumus veica SIA “Archeo” arheologa Ulda Kalēja vadībā. Arheoloģiskās izpētes darbi notika piecos izrakumu laukumos. Izpētot 67 m² lielu platību tika atklāti 6 apbedījumi. Apbedījumu novietojums un tajos atrastās senlietas norāda uz latgaļiem raksturīgo materiālo kultūru. Iegūtais arheoloģiskais un antropoloģiskais materiāls būs vērtīgs avots turpmākiem zinātniskajiem pētījumiem par dzelzs laikmeta problēmām.

2.-3. oktobrī notika arheoloģisko pieminekļu apzināšana Alūksnes novadā - Pullana ezera Siseņu pilskalna apkārtnē, nolūkā atklāt jaunus arheoloģiskos pieminekļus. Apzināšanā piedalījās studenti – brīvprātīgie, kuriem bija iespēja apgūt arheoloģisko pieminekļu apzināšanas metodiku.

Teksts: A. Vilcāne

Foto: A. Vilcāne

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansiāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Tūrisma maršrutu prezentācija Alūksnē

LU Latvijas vēstures institūts pārrobežu projekta “Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai” ietvaros sagatavojis ieteikumus diviem tūrisma maršrutiem. Tūrisma maršruti tika prezentēti Alūksnē sadarbībā ar projekta partneri Alūksnes muzeju **26. septembrī**.

Viens maršruts: No robežas līdz robežai: arheoloģiskā mantojuma daudzveidība Alūksnes novadā”. Maršruts iecerēts kā loks, kas savieno trīs valstis Krieviju-Latviju-Igauniju. Novada teritorijā tas sākas pie Krievijas robežas Pededzes pagastā un noslēdzas pie Igaunijas robežas Vecclaicenes pagastā. Otrais maršruts “Pa senā tirdzniecības ceļa trasi” veidots tā, lai pievērstu uzmanību senajam tirdzniecības un kara ceļam, kas cauri tagadējam Alūksnes novadam vedis no Rīgas uz Pleskavu. Maršrutā iekļauti arheoloģiskie pieminekļi, kas atradušies šīs ceļa trases tuvumā, kā arī vietas, kuros šie senā ceļa posmi vēl saglabājušies dabā. Līdzīgi kā iepriekšējam maršrutam - arī šim ir iespējams turpinājums caur Igauniju (Vatselīnu) uz Krieviju (Pleskavu).

Šo maršrutu mērķis: atklāt arheoloģisko pieminekļu daudzveidību Alūksnes novadā un arheologu darba specifiku, veicinot zināšanas par Alūksnes novadu un arheoloģiju.

Ar izveidotajiem maršrutiem iepazīstināja valsts un partnera koordinatore A.Vilcāne. Līdztekus ar izveidoto maršrutu prezentāciju pasākuma dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar Alūksnes muzeja arheoloģisko kolekciju, kā arī dzirdēt stāstījumu par vasaras izrakumu rezultātiem Alūksnes Livonijas pili un Spieķu senkapos, ar kuriem iepazīstināja U. Kalējs un I.Doniņa. Bija iespēja arī doties pa vienu no prezentētajiem maršrutiem un arheologu vadībā apskatīt vairākus pieminekļus (Alūksnes Livonijas mūra pili, Spieķu senkapus, Zeltiņu Baznīcas kalnu, Spīdzenieku pilskalnu, Zāmanu senkapus, Vārņu ezera mītni u.c.

Pasākumā piedalījās vairāk nekā 40 intereseanti-galvenokārt Alūksnes ģimnāzisti.

Teksts un foto: Antonija Vilcāne

Foto: Inga Doniņa, Madara Petrova

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansiāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Arheoloģisko pieminekļu apsekošana Ludzas novadā

Pārrobežu projekta “Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai” ietvaros LU Latvijas Vēstures institūta projekta grupa **7.un 8. aprīlī** un no **27.- 29. maijam** apsekoja arheoloģiskos pieminekļus Ludzas novadā. Ludzas novadā reģistrēti 40 valsts nozīmes un 13 vietējās nozīmes arheoloģiskie pieminekļi. No tiem piecās dienās tika apsekoti 49 pieminekļi. Kopumā arheoloģisko pieminekļu stāvoklis apmierinošs. Postījumus vairākiem pieminekļiem nodarījuši mantrači. Mantraču rakumi konstatēti lielākoties vēlā dzelzs laikmeta senkapos. Senlietas meklētas Bataru, Isnauda I, Rudņu un Nukšu senkapos. Mantraču bedrītes tika uzietas arī Pentjušu un Gorodok II pilskalnā. Jau senāk pa pusei noraktā Goveiku pilskalna centrālajā daļā izslīdējusi grants un kultūras slānis ar vairākām mazām eglītēm. Pie atsevišķiem pieminekļiem konstatēti sadzīves atkritumi, tiesa tie nav radušies pēdējos gados, bet gan senākas saimniekošanas rezultāts (Pentjušu, Goveiku, Gorku pilskalns). Bez saskaņošanas ar VKPAI ar eglītēm apstādīts pakalns, kurā atrodas Šilku senkapi. Ludzas novada pieminekļu apsekošana tika veikta sadarbībā ar VKPAI Latgales reģiona inspektori Valentīnu Brici un Ludzas Novadpētniecības muzeja speciālisti Aiju Ziemeļi.

Arheoloģisko pieminekļu apsekošanu sekmēja arī VAS “Latvijas valsts meži” speciālisti-Ziemeļlatgales mežsaimniecības Ludzas iecirkņa vadītājs Aleksandrs Semeņuga un Jānis Latišenko kā arī SIA “Skolgsallskapet” Latgales iecirkņa vadītājs Valentīns Daudišs. Apsekošanas laikā pieminekļiem tika noteiktas arī GPS koordinātas, kas turpmāk atvieglos pieminekļu atrašanu dabā. Pieminekļu apzināšana ir būtiska arheologu darba sastāvdaļa. Svarīgi ir iemācīties atpazīt pieminekļus dabā un prast atrast tos. Projekta jaunie speciālisti Madara Petrova un Rūdolfs Brūzis ieguva vērtīgu pieredzi, kas noderēs turpmākajā darbā. Apsekošanas laikā M.Petrova apguva GPS, iemācījās noteikt pieminekļa koordinātas, kā arī pēc kartēm ar GPS palīdzību atrast nepieciešamo objektu.

Teksts: Antonija Vilcāne

Foto: Antonija Vilcāne, Madara Petrova

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Jauni plaukti un dators arheoloģisko materiālu krātuvei

Latvijas vēstures institūta Arheoloģisko materiālu krātuvē glabājas unikāli arheoloģisko izrakumu materiāli, kas uzkrāti kopš 20. gs. 40. gadu otrās puses. Šie materiāli ir nozīmīgs avots Latvijas senākās, viduslaiku un jauno laiku vēstures izziņāšanai. LU LVI Arheoloģisko materiālu krātuvē glabājas vairāk kā 26 000 arheoloģiskajos izrakumos zīmēto plānu, pāri par 1250 izrakumu pārskatu, vairāk kā 1630 dažāda veida izrakumu pirmsdokumentācijas vienību un 130000 izrakumos fotografēto filmu kadru. LVI Arheoloģisko materiālu krātuvē koncentrēts lielākais arheoloģisko izrakumu dokumentācijas krājums Latvijā, kas nozīmīgs ne tikai Latvijas, bet arī Baltijas reģiona vēstures izpētei. Krātuves materiāli tiek izmantoti zinātnisko publikāciju konferenču referātu sagatavošanai, kursa, bakalaura, maģistra un doktora darbu izstrādāšanai, kā arī izstāžu izveidei.

Arheoloģisko materiālu krājuma saglabāšanu un izmantošanu pētnieciskajā darbā apgrūtina gan šaurās telpas, gan nepiemēroti plaukti un skapji. Lai uzlabotu šī krājuma saglabāšanu Igaunijas-Latvijas-Krievijas pārrobežu projekta „Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai” ietvaros, LVI Arheoloģisko materiālu krātuvei tika iegādāts metāla plauktu komplekts dokumentācijas un izrakumu plānu glabāšanai.

Arheoloģisko materiālu krātuves speciālisti strādā pie vienotas datu bāzes izstrādes, kas atvieglotu krātuvē uzkrāto materiālu izmantošanu zinātniski pētnieciskajā darbā un arheoloģijas popularizēšanā. Lai sekmētu krātuves datu bāzu pilnveidošanu un papildināšanu iegādāts arī jaudīgāks dators un programmatūra.

Teksts un foto: Antonija Vilcāne,
projekta partnera un valsts koordinatore

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu

Jauns tehniskais nodrošinājums arheoloģiskās izpētes darbiem pārrobežu projekta ietvaros

20. gs. beigu un 21. gs. tehnoloģiskās novitātes ienāk arī arheoloģiskās izpētes jomā, gan lauka arheoloģijā, gan arī veicot izrakumos iegūtā arheoloģiskā materiāla analīzi un sistematizēšanu. Arheologs mūsdienās nevar iztikt bez datora un dažādām programmām, kas gan atvieglo darbu, gan palīdz iegūto materiālu interpretēt, veidot rekonstrukcijas. Igaunijas-Latvijas-Krievijas pārrobežu projekta „Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai” ietvaros LU Latvijas vēstures institūts ir iegādājies metāldetektoru, kā arī portatīvo datoru un programmu attēlu apstrādei un krāsaino lāzerprinteri. Projekta ietvaros vasarā tiks veikti aizsardzības izrakumi Alūksnes novadā un arheoloģisko pieminekļu apsekošana Ludzas novadā.

Jāpiebilst, ka metāldetektors ir vienkāršs un efektīvs distancionālās izpētes instruments, kas noderīgs arī arheologiem izpētes procesā vietās, kur metāla priekšmeti ir senvietas atradumu sastāvdaļa. Senākās dokumentētās ziņas par metāldetektora izmantošanu attiecināmas uz 20. gs. 50. gadu beigām, kad šo instrumentu seno kaujas vietu noteikšanai un izpētei sāk izmantot militārie vēsturieki.

Metāldetektoristi ir viena no sarežģītākajām problēmām mūsdienu kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības jomā visā pasaulē. Arī Latvijas iedzīvotājiem metāldetektora izmantošana visticamāk asociējas ar t.s. sauktajiem „melnajiem arheologiem” jeb mantračiem, kas radījuši nopietnu apdraudējumu kultūras mantojumam.

Saskaņā ar Latvijas kultūras pieminekļu aizsardzības likumu, metāldetektorus arheologi arheoloģiskās izpētes procesā drīkst izmantot tikai ar Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas atļauju.

Teksts un foto: Antonija Vilcāne,
projekta partnera un valsts koordinatore

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansiāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Arheoloģiskās informācijas diena Alūksnes un Apes novada skolotājiem

2013. gada 30. oktobrī Igaunijas-Latvijas-Krievijas pārrobežu projekta „Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai” ietvaros LU Latvijas vēstures institūts sadarbībā ar E. Gliku Alūksnes valsts ģimnāzijas vēstures skolotāju Ivetu Mīkijansku noorganizēja arheoloģiskās informācijas dienu Alūksnes un Apes novada vēstures skolotājiem. Pasākumā piedalījās 11 skolotāji no E. Gliku Alūksnes valsts ģimnāzijas, Alūksnes novada vidusskolas, O. Vācieša Gaujienas vidusskolas, D. Ozoliņa Apes vidusskolas, Gaujienas internātskolas, Mārupes, Malienas, Bejas, Pededzes un Ilzenes pamatskolām. Projekta vadītājs Guntis Gerhards nolasīja lekciju par bioarheoloģiju un tās nozīmi Latvijas un pasaules vēstures izpētē. Lekcijā tika akcentēti jaunākie bioarheoloģijas pētījumi un to izmantošanas iespējas skolēnu vēstures mācību programmu apguvē un zinātniski pētniecisko darbu izstrādē.

Diskusiju laikā tika pārrunāta Latvijas aizvēstures periodizācijas problemātika un uzsvērta nepieciešamība vairāk informēt skolēnus par arheoloģiju un Latvijas kultūrvēsturisko mantojumu.

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansiāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.
Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu
Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Lekcijas par arheoloģiju Alūksnes novada vidusskolā un ģimnāzijā

Lai palīdzētu jauniešiem izprast kultūras mantojuma būtību un skaidrotu tā aizsardzības nepieciešamību 27. un 28. novembrī Igaunijas-Latvijas-Krievijas pārrobežu projekta „Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai” ietvaros LU Latvijas vēstures institūta projekta vadītājs Guntis Gerhards tikās ar Alūksnes novada vidusskolas un Alūksnes E.Ģlika valsts ģimnāzijas vecāko klašu skolēniem. Informācijas dienās nolasīto lekciju tēma bija saistīta ar arheoloģiju, arheoloģiskajiem pieminekļiem un Alūksnes novada arheoloģisko mantojumu. Kādas zinātņu nozares pēta zemes un sabiedrības attīstību un vēsturi un arheoloģijas vieta šo zinātņu nozaru vidū? Kas ir arheoloģija, ko un kā pēta arheologi, kādas arheoloģijas zinātnes nozares pastāv mūsdienās? Tie bija jautājumi, kas tika aplūkoti stāstījumā. Skolēni tika iepazīstināti arī ar Alūksnes novada arheoloģisko pieminekļu grupām, to saglabāšanas nepieciešamību. Īpaša uzmanība tika veltīta jautājumam par postu, ko nodara senvēsturei mantrači. Alūksnes novada vidusskolā stāstījumu noklausījās 45, bet Alūksnes ģimnāzijā- 68 skolēni un skolotāji.

Texts un foto: A.Vilcāne, valsts un projekta koordinatore

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansiāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.
Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu
Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Arheologu tikšanās ar Alūksnes novada vadību un deputātiem

29. novembrī Igaunijas-Latvijas-Krievijas pārrobežu projekta „Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai” ietvaros LU Latvijas vēstures institūta projekta vadītājs Guntis Gerhards un valsts un projekta koordinatore Antonija Vilcāne tikās ar Alūksnes novada domes deputātiem, novada pagastu pārvaldniekiem, kā arī ar vairākiem novada speciālistiem (zemes ierīkotājiem, teritoriālās attīstības un plānošanas u.c. speciālistiem). Uz tikšanos bija ieradies arī novada domes priekšsēdētājs A. Dukulis un priekšsēdētāja vietnieks Dz. Adlers. Kopumā pasākumā piedalījās Alūksnes novada 24 pašvaldības darbinieki. Tikšanās mērķis bija informēt Alūksnes novada vadību un deputātus par LU Latvijas vēstures institūta projekta ietvaros paveikto darbu Alūksnes novada arheoloģiskā mantojuma apzināšanā arhīvos, muzejos un pieminekļu apsekošanu dabā.

Tikšanās tēma „Alūksnes novada arheoloģiskais mantojums- saglabāšanas problēmas un izmantošanas perspektīvas”. Guntis Gerhards īsumā iepazīstināja klātesošos ar projekta mērķiem, uzdevumiem, plānotajiem rezultātiem. Savukārt, Antonija Vilcāne informēja par vasarā projekta

ietvaros veikto novada arheoloģisko pieminekļu apsekošanas rezultātiem, īpašu uzmanību veltot novada arheoloģiskā mantojuma saglabāšanas problēmām un arheoloģiskā mantojuma izmantošanas iespējām novada ekonomiskā potenciāla attīstīšanā un sabiedriskās dzīves dažādošanai. Tika uzsvērts, ka pašvaldības deputātiem un speciālistiem būtu jāapzinās nepieciešamība mērķtiecīgi veidot novada sabiedrības atbildību par novada arheoloģiskā mantojuma vērtību, jo arheoloģiskais mantojums arī novada identitāti stiprinošs faktors.

Teksts un foto: A. Vilcāne, valsts un projekta koordinatore

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Projekta partneru metodiskais seminārs Alūksnē

2013. gada 19.-20.septembrī projekta „Arheoloģija, vara un sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai/ AAC” partneri no Latvijas, Igaunijas un Krievijas tikās Alūksnes muzejā, lai apspriestu projekta realizācijas gaitu un precizētu projekta izpildes grafiku atlikušajam laika periodam.

Karels Siks (Karell Sikk) iepazīstināja ar paveikto darbu arheoloģijas pieminekļu datu bāzes izveidē un demonstrēja arheoloģisko pieminekļu virtuālo karti, ievadītās informāciju par pieminekļiem dažādās meklēšanas iespējās. Šobrīd datu bāzes pieejamas tikai projekta partneriem.

20.septembrī, piedaloties vietējas prese pārstāvjiem, partneri informēja par paveikto 16 mēnešos. Projekta partneri darbojušies vairākos virzienos: apsekojuši arheoloģiskos pieminekļus, Igaunijas un Krievijas partneri izdarījuši arī arheoloģiskos izrakumus vairākos pieminekļos, visi partneri organizējuši informācijas dienas, seminārus, nometnes, lai veicinātu sabiedrības izpratni par arheoloģiskā mantojuma saglabāšanas nozīmību.

Alūksnes muzejs iepazīstināja semināra dalībniekus ar vēstures un arheoloģijas pamatekspozīcijas „Laikmetu mielasts” ideju. Šī ekspozīcija tiks izveidota projekta ietvaros.

Teksts: Antonija Vilcāne, valsts un partnera koordinatore

Foto: Inga Doniņa

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Pa seno satiksmes ceļu Pleskava – Izborska - Alūksne

16.-20. septembrim Igaunijas-Latvijas-Krievijas pārrobežu projekta „Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai” ietvaros LU Latvijas vēstures institūta arheologi Antonija Vilcāne un Inga Doniņa piedalījās kopīgajā projekta partneru arheoloģisko pieminekļu apsekošanā, kas atrodas gar senā satiksmes ceļa Pleskava - Izborska – Panikoviči – Lauri - Alūksne trasi. 16. septembrī pasākuma dalībnieki iepazinās ar senlietu kolekciju, ko mantrači izrakuši kādā kapulaukā, apskatīja arheoloģiskos izrakumus Pleskavas pilsētā (Novotorgovskij raskop), vairākas uzkalniņu grupas un seno apmetņu vietas netālu no Pleskavas (Murovici, Jerošiha, Volženeca, Piskoviči u.c.).

17. septembrī tika apsektas vairāki uzkalniņu kapulauki, žaļņiki (Viski) un apmetņu vietas, Halakaljas krustakmeņus, Kamno ciema kapsētu, senkapus pie Seliščes, Logozovičas, Severikas Mazās Listovkas, Korliem u.c., kas atrodas uz ZR no Pleskavas, kā arī Izborskas cietoksni un Truvorova pilskalnu.

18. septembrī tika apskatīti arheoloģiskie pieminekļi (līdzenie senkapi un akmeņu krāvuma senkapi, žaļņiki, apmetnes, kas izvietojušies gar vēsturiskā ceļa posmu Izborska- Panikoviči-Ščemerici (Umkoviči, Panikoviči, Klezino, Kļučišča, Kendiši u.c.).

Kopumā trijās dienās tika apsekti vairāk kā 40 dažāda veida arheoloģiskie pieminekļi.

19. septembrī turpinājās kopīga pieminekļu apsekošana Latvijas pusē. Alūksnes novadā tika apsekti Klementīnes, Staburovas un Fiku senkapi Pededzes pagastā, Garjuru senkapi Jaunalūksnes pagastā un Spieķu senkapi Ziemeru pagastā, kā arī Nametkalna un Siseņu pilskalns.

Teksts: Antonija Vilcāne

Foto: Antonija Vilcāne, Inga Doniņa

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansiāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Pabeigta Alūksnes novada arheoloģisko pieminekļu apsekošana

19.-20. augustā Igaunijas-Latvijas-Krievijas pārrobežu projekta „Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai” ietvaros LU Latvijas vēstures institūta arheologi Antonija Vilcāne un Inga Doniņa sadarbībā ar Valsts Kultūras Pieminekļu aizsardzības inspekcijas Vidzemes reģionālās nodaļas inspektori Sarmīti Dunduri pabeidza Alūksnes novada arheoloģisko pieminekļu apsekošanu. Kopumā divās dienās apmeklēti 15 objekti Jaunalūksnes, Māilupes, Malienas, Liepnas, Annas un Alsviķu pagastos. Apsēkoto objektu vidū 14 senkapi un 1 pilskalns.

Atkārtoti tika apmeklēti Annas Bundzēni, lai precizētu ienākušās ziņas par varbūtējiem jauniem senkapiem. Annas pagastā iztaujājot Gaigaļu māju saimnieci, iegūtas ziņas par „baznīcas kalnu”. Apmeklējot norādīto vietu, tika konstatētas vairākas akmeņu grupas. Atkārtoti apmeklējot Zušu senkapus, izdevās satikt māju saimnieku un iegūt papildus ziņas par atradumu vietu.

Šoreiz apsekotajos arheoloģiskajos pieminekļos nopietnu postījumu pēdas netika konstatētas, bet nelieli senāki rakumi dažos objektos bija sazmējami.

Taču jāatzīmē, ka reti kura pieminekļa teritorija bija apļauta (Upeskrastu senkapi), labākajā gājījumā bija nopļauts apkārtējais lauks, atstājot pieminekli aptverošu neapļautu joslu. Tā kā minētajos pagastos liela daļa zemju netiek lauksaimnieciski izmantota, tad arī bieži vien pieminekļu apkārtnē ir aizauguši ar gandrīz neizbrienamu zāli. Arī lielākā daļa apsekoto pieminekļu apauguši ar kokiem un krūmiem, nereti pameža krūmi veido gandrīz necaurejamus brikšņus. Dažos pieminekļos konstatēti samesti sadzīves atkritumi (Raudziņkalna senkapi).

Līdzīgi kā iepriekšējās reizēs pieminekļi tika fotografēti, tiem ar GPS noteiktas koordinātas.

Teksts un foto: Antonija Vilcāne,
valsts un projekta partnera koordinatore

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Alūksnes novada arheoloģisko pieminekļu apsekošana augustā

Laikā no 5.-7. augustam Igaunijas-Latvijas-Krievijas pārrobežu projekta „Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai” ietvaros LU Latvijas vēstures institūta arheologu grupa (G.Gerhards, A.Vilcāne, I.Doniņa) atradās komandējumā Alūksnē. Grupa sadarbībā ar Valsts Kultūras Pieminekļu aizsardzības inspekcijas Vidzemes reģionālās nodaļas inspektori Sarmīti Dunduri divas dienas apsekoja Alūksnes novada arheoloģiskos pieminekļus. Kopumā tika apmeklēti 26 objekti Jaunlaicenes, Jaunalūksnes, Ziemeru, Alsviķu, Mārkalnes, Pededzes pagastos. Apsēkoto objektu vidū baronu Volfu dzimtas kapenes Jaunlaicenes pagastā, 19 senkapi, 2 pilskalni un 2 kulta vietas, kā arī divas potenciālo pieminekļu vietas pie Indzera ezera.

Atkārtoti tika apmeklēti Asaru senkapi, kurā iepriekšējās apsekošanas reizē jūlijā uzgāja mantraču postījumus. Jaunu postījumu pēdas netika konstatētas. Lauka vidū uzgāja līdz šim neregistrētu akmeni ar krustu (robežakmeni?). Asaru senkapu zemes īpašnieks teica, ka senkapu teritorijā vēlēnas virspusē ir vēl viens līdzīgs, kuru saaugušās zāles dēļ to nevarēja uziet. Asaru apmeklējuma mērķis bija divu potenciālu arheoloģisku objektu apsekošana. Šajās vietās intensīvi darbojušies mantrači un ir ziņas par bronzas rotaslietu un dzelzs ieroču atradumiem. Tās varētu būt līdz šim nezināmu senkapu teritorijas. Vienā objektā uzmanīgi aplūkojot lielāko rakumu vietas, vienā no tām uzgāja cilvēku kaulus un ar bronzas podziņām apkaltas ādas jostas fragmentu, kas liecina, ka teritorijā patiešām atrodas senī apbedījumi. Otrā objektā, kur pēc sniegtajām ziņām atrodas akmeņu krāvumi, tika konstatēti vairāki zemē iegrimuši un ar stūni pamatīgi apauguši akmeņi, taču bez izrakumiem kopsakarības to izvietojumā nebija nosakāmas. Arī šī teritorija bija pamatīgi sarakāta. Šķiet, ka te darbojušies ne tikai mantrači, bet arī meža dzīvnieki. Pēc ienākušām pēc ziņām arī te uzieti dzelzs priekšmeti – cirvji, šķēpi, bultu gali. Iespējams, ka šī ir tā vieta, par kuru laikā, kad Māris Atgāzīs veica arheoloģiskos izrakumus Asaru senkapos, ienāca ziņas kā par eventuālajiem senkapiem ar akmeņu konstrukcijām, kas dabā netika pārbaudītas. Abos objektos būtu jāveic arheoloģiskie pārbaudes izrakumi.

Pārējos apsekotajos arheoloģiskajos pieminekļos postījumu pēdas netika konstatētas. Atzīmējama Pededzes pagasta iniciatīva- ceļa norādes uz arheoloģiskajiem pieminekļiem, kā arī objekta atrašanās vietas iezīmēšana ar baltu krustu.

Arheoloģisko pieminekļu tuvumā esošās mājas bieži vien ir pamestas un daļēji jau sagruvušas, bet lauki netiek apstrādāti un aizaug ar krūmiem, apkārtējā ainava dažos gados izmainās un pieminekļu atrašana sagādā grūtības. Tāpēc apsekotajiem pieminekļiem ar GPS tiek noteiktas koordinātas, pieminekļi tiek fotografēti, lai turpmākos gados atvieglotu pieminekļu atrašanu dabā un to apsekošanu. 6.augustā ar alūksnieša Uģa Lapiņa atbalstu darba grupa iepazinās ar Alūksnes ezera krastu, lai izvērtētu un izvēlētos potenciālās izpētes teritorijas plānotajai arheoloģisko pieminekļu apzināšanai Alūksnes ezera piekrastes zonā.

Teksts un foto: Antonija Vilcāne

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Apes un Alūksnes novada arheoloģisko pieminekļu apsekošana jūlijā

Laikā no 15. līdz 17. jūlijam Igaunijas-Latvijas-Krievijas pārrobežu projekta „Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai” ietvaros LU Latvijas vēstures institūta arheologu grupa (G.Gerhards, A.Vilcāne, I.Doniņa) sadarbībā ar Valsts Kultūras Pieminekļu aizsardzības inspekcijas Vidzemes reģionālās nodaļas inspektori Sarmīti Dunduri turpināja apsekot Alūksnes un Apes novada arheoloģiskos pieminekļus, lai novērtētu to saglabāšanos un uzturēšanu. Tika pabeigta Apes pagasta arheoloģisko pieminekļu apsekošana, bet Alūksnes novadā tika apmeklēti Veclaicenes, Jaunlaicenes un Alsviķu pagasta pieminekļi. Kopumā trīs dienās tika apsekots 31 objekts, t.sk. 5 pilskalni, 20 senkapi, 4 kulta vietas, 1 apmetne, kā arī iegūta informācija par diviem iespējamiem senkapiem un vietu, ko vietējie iedzīvotāji sauc par pilskalnu, kas vēl jāpārbauda dabā. Tika precizēta Tilmaņu senkapu atrašanās vieta.

Apsekošanas laikā plašāki postījumi konstatēti 2 senkapos. Nopietni postīti ir Asaru senkapi, kur ir nesen izrakts gandrīz 25 m² liels vienlaidus laukums. Pārstaigājot senkapu teritoriju, varēja konstatēt arī nu jau ar zāli aizaugušas nelielas bedrītes, kas neapšaubāmi ir senāks mantraču roku darbs. No Asaru senkapu īpašnieka tika iegūta informācija par diviem potenciāliem arheoloģiskajiem objektiem Indzera ezera krastā.

Jāatzīmē, ka pieminekļu apsekošana laikā, kad salapojuši koki un saaugusi gara zāle ir daudz grūtāka. Vietām nācās brist pāri ušņu laukam un mest lokus gar latvāņu plantācijām, lauzties cauri brikšņiem vai ar garu zāli aizaugušu eglīšu jaunaudzēm. Arī arheoloģiskie pieminekļi apauguši ar kokiem un krūmiem. Arī šīs apsekošanas laikā atsevišķu pieminekļu aizsardzības zonā konstatēja samestu sadzīves atkritumu kaudzes. Apsekotajiem pieminekļiem ar GPS tika noteiktas koordinātas, kas turpmāk atvieglos arheoloģisko pieminekļu atrašanu pieminekļu apsekošanas laikā.

Teksts: Antonija Vilcāne,

Foto: Antonija Vilcāne, Guntis Gerhards

united by borders

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustceļos starp ES un Krievijas Federāciju.

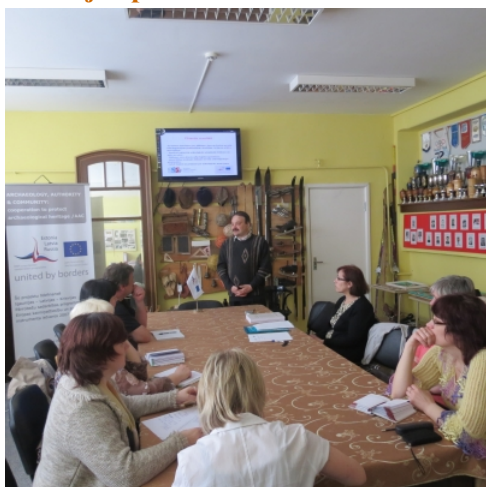
Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

LU Latvijas vēstures institūta projekta grupas tikšanās ar Alūksnes un Apes novada skolotājiem un vietējo muzeju speciālistiem

2013. gada 15. maijā Igaunijas-Latvijas-Krievijas pārobežu projekta „Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai” ietvaros LU Latvijas vēstures institūts sadarbībā ar E. Gliku Alūksnes valsts ģimnāzijas vēstures skolotāju Ivetu Mikijansku noorganizēja informatīvu pasākumu par arheoloģiskā mantojuma aizsardzības un saglabāšanas jautājumiem. Uz pasākumu tika aicināti Alūksnes un Apes novada skolu vēstures skolotāji, kā arī vietējo pagasta muzeju pārstāvji. Interesi izrādīja un pasākumā piedalījās skolotāji no O. Vācieša Gaujienas ģimnāzijas, Mālpupes, Bejas un Strautiņu pamatskolām, kā arī no Bejas pagasta novadpētniecības centra un Alūksnes muzeja. Kopumā pasākumā piedalījās 10 cilvēki.

Projekta vadītājs Guntis Gerhards iepazīstināja ar Igaunijas-Latvijas-Krievijas pārobežu projekta „Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai” mērķiem, uzdevumiem un plānotajiem rezultātiem.

Projekta partnera koordinatore Antonija Vilcāne klātesošajiem pastāstīja par Alūksnes un Apes novada arheoloģiskajiem pieminekļiem, to līdzšinējās izpētes rezultātiem, kā arī runāja par pieminekļu saglabāšanas un uzturēšanas problēmām, ilustrējot stāstījumu ar divu iepriekšējo dienu pieminekļu apsekošanas rezultātiem un novērojumiem.

Diskusiju laikā tika pārrunāta iespējamā sadarbība ar skolām un pagastu novadpētniecības muzejiem, kas sekmētu skolēnu un vietējās sabiedrības zināšanas par novada senāko vēsturi un izpratnes veicināšanu par arheoloģiskā mantojuma aizsardzības nepieciešamību.

Teksts: Antonija Vilcāne,
projekta partnera un valsts koordinatore

Foto: Inga Doniņa,
projekta speciāliste

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013. gada laikā atbalsta kopīgus pārobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustceļos starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu

Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Alūksnes un Apes novada arheoloģisko pieminekļu apsekošana

Laikā no 13. līdz 16. maijam Igaunijas-Latvijas-Krievijas pārrobežu projekta „Arheoloģija, vara, sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai” ietvaros LU Latvijas vēstures institūts sadarbībā ar Valsts Kultūras Pieminekļu aizsardzības inspekcijas Vidzemes reģionālās nodaļas inspektori Sarmīti Dunduri apsekoja Alūksnes un Apes novada arheoloģiskos pieminekļus, lai novērtētu to saglabāšanos un uzturēšanu. Apes pagastā tika apmeklēti Virešu, Gaujienas, Trapenes pagasti, bet Alūksnes novadā- Zeltiņu, Kalncempju, Alsviķu, Annas, Alsviķu, Zeltiņu pagasti, kā arī Alūksnes apkārtnes pieminekļi. Kopumā tika apsekots 31 objekts- pilskalni, senkapi un kulta vietas. Apskotajiem pieminekļiem ar GPS tika noteiktas koordinātas, novērtēta to saglabāšanās pakāpe un iespējas pieminekli izmantot kā potenciālu tūrisma objektu. Apsekošanas laikā plašāki postījumi konstatēti 5 pieminekļos. Tie radušies mantraču darbības un nelikumīgas mežistrādes rezultātā. Atsevišķu pieminekļu aizsardzības zonā konstatēja samestu sadzīves atkritumu kaudzes.

Teksts: Antonija Vilcāne,
projekta partnera un valsts koordinatore

Foto: Antonija Vilcāne; Guntis Gerhards;
Sarmīte Dundure, Vidzemes reģionālās nodaļas inspektore

Igaunijas – Latvijas – Krievijas Pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta ietvaros 2007 – 2013 finansiāli atbalsta kopīgus pārrobežu attīstības pasākumus, lai uzlabotu reģiona konkurētspēju, izmantojot tā potenciālu un izdevīgo atrašanās vietu krustcelēs starp ES un Krievijas Federāciju.

Programmas mājas lapa: www.estlatrus.eu
Projekta mājas lapā www.aac-project.eu.

Projekta partneru metodiskais seminārs Pleskavā

Pārrobežu projekta "Arheoloģija, vara un sabiedrība: sadarbība arheoloģiskā mantojuma saglabāšanai" ietvaros 2013. gada 31. janvārī un 1. februārī Pleskavā (Krievija) notika metodiskais seminārs un Vadības komitejas un Vadības grupas sēde. Semināru organizēja Pleskavas valsts vēstures un mākslas muzejs-rezervāts sadarbībā ar Tartu universitāti, Pleskavas apgabala arheoloģijas centru un bezpeļņas organizāciju „Pleskavas arheoloģijas centrs”. No Latvijas puses seminārā piedalījās projekta partneri no Ludzas pašvaldības un LU Latvijas vēstures institūta, kuru pārstāvēja projekta vadītājs Guntis Gerhards un valsts un projekta koordinatore Antonija Vilcāne.

Seminārā projekta partneri iepazīstināja ar realizētajiem darbiem un sasniegtajiem rezultātiem projekta pirmajā posmā, kā arī informēja par 2013. gadā plānotajiem pasākumiem. Par Latvijas partneru veikumu, kā arī izmaiņām likumdošanā arheoloģisko pieminekļu aizsardzības jomā, informēja Antonija Vilcāne.

Savukārt, projekta vadošais partneris sniedza projekta pirmā posma darba - iegūto rezultātu, audita organizēšanas un pārskata sagatavošanas pieredzes analīzi, kā arī deva norādījumus, kuri būtu jāievēro projekta ikmēneša saturisko un finansu atskaišu sagatavošanai.

Semināra darba kārtība ietvēra rindu svarīgu jautājumus, kas saistīti ar projektā plānoto aktivitāšu realizāciju. Tika apspriesta datu bāzu veidošanas gaita, kā arī tajās ievietotās informācijas izmantošanas nosacījumi un datu aizsardzības jautājums. Projekta partneri strādā pie arheoloģisko pieminekļu, bibliogrāfijas un arhīva materiālu datu bāzes izveidošanas.

Projekta partneri vienojās 2013. gadā organizēt divus metodoloģiskus seminārus – vienu martā Pleskavā, kurā tiku aplūkoti elektroniskās arheoloģisko pieminekļu kartes izveidošanas jautājumi, bet otru- septembra mēnesī Alūksnē. Septembrī iecerēts arī praktisks seminārs- ekskursiju pa maršrutu Pleskava-Izborska-Pečori- Alūksne.

Igaunijas un Krievijas pārstāvji prezentēja idejas bukletu noformējumam. Projekta partneri norunāja, ka bukletu noformējumiem izmantos Igaunijas partneru sagatavoto bukleta maketa paraugu.

Uzmanība tika veltīta arī projekta mājas lapas pilnveidošanai. Projekta partneri vienojās par plašāku pasākumu atspoguļojumu projekta mājas lapā.

Aplūkojot jautājumu par jaunu tūrisma maršrutu izveidošanu, kuros būtu iekļauti arheoloģiskie pieminekļi, projekta partneri diskutēja par pieminekļu atlases kritērijiem, dokumentācijas sagatavošanu, par iespējām izveidot tūrisma maršrutus, kas ietvertu visu triju valstu pierobežas teritorijās esošos arheoloģiskos pieminekļus.

Igaunijas un Krievijas partneri prezentēja arī idejas populārzinātniskām filmām par arheoloģiju.

Vadības komitejas un Vadības grupas sēdē tika analizēta metodiskā semināra norise un akcentēti jautājumi, kuriem projekta partneriem projekta realizācijā jāpievērš lielāka uzmanība (projekta publicitāte un vizuālā atpazīstamība u.c.)

Semināra ietvaros notika arī preses konference, kurā piedalījās Pleskavas preses, interneta, televīzijas un radio mediju pārstāvji.

Antonija Vilcāne,
projekta partnera un valsts koordinatore

Arhīvu materiālu vākšana par Alūksnes novadu

Aizvadītajos projekta realizācijas sešos mēnešos LU vēstures institūta projekta darba grupa savākusi Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Arheoloģijas departamenta arhīva materiālus par Alūksnes novada arheoloģiskajiem pieminekļiem un senlietu atradumu vietām, kas būs nepieciešamas datu bāzu veidošanai un arheoloģiskās apzināšanas darbiem, kā arī bukleta sagatavošanai par Alūksnes novada arheoloģisko mantojumu. Turpinās darbs pie Valsts Kultūras Pieminekļu inspekcijas arhīva ziņu vākšanas un izrakumu materiālu apzināšanas LU LVI Arheoloģisko materiālu krātuvē.

Antonija Vilcāne,
projekta partnera un valsts koordinatore

Alūksnes muzeja arheoloģiskā krājuma apzināšana

6.-7. augustā Latvijas Vēstures institūta projekta grupas speciālisti iepazinās ar Alūksnes muzeja arhīva materiāliem un senlietu krājumu. Alūksnes muzeja krājumā glabājas ap 300 arheoloģiskās senlietas. Turpmākā darba gaitā tās tiks aprakstītas atbilstoši pastāvošajai zinātniskajai terminoloģijai un datētas. Tas atvieglos muzeja speciālistiem veidot arheoloģisko ekspozīciju par novada senvēsturi un izmantot priekšmetus muzejprogrammu sagatavošanā un novada vēstures popularizēšanā.

Antonija Vilcāne,
projekta partnera un valsts koordinatore

LU LVI un Alūksnes muzeja projekta grupas tikšanās Alūksnē

9.-10. jūlijā Alūksnē notika LU Latvijas vēstures institūta un Alūksnes muzeja projekta grupas tikšanās, kurā tika pārrunāta savstarpējā sadarbība projekta uzdevumu realizēšanā: pasākumi, kas veicinātu muzeja arheoloģiskā krājuma plašāku izmantošanu ekspozīcijā, muzejprogrammās, informatīvajos materiālos un bukletos un izglītojošajās lekcijās. Institūta pārstāvji iepazīstināja ar projekta ietvaros plānoto Alūksnes novada arheoloģisko pieminekļu apzināšanas programmu un iecerētajiem pasākumiem novada arheoloģiskā mantojuma popularizēšanai.

Antonija Vilcāne,
projekta partnera un valsts koordinatore

Projekta partneru tikšanās Rīgā

LU Latvijas vēstures institūts 28.-29.maijā organizēja projekta partneru otro tikšanos Rīgā. Šajā seminārā piedalījās arī programmas Apvienotā tehniskā biroja pārstāvji (JTB), un sniedza konsultācijas finansu un citos ar projektu ieviešanu saistītajos jautājumos. Seminārā tika apspriesti arheoloģisko pieminekļu datu bāzes izveidošanas pamatprincipi. Datu bāzes saturēs informāciju par arheoloģiskajiem pieminekļu veidu, to hronoloģiju, izpēti un saglabāšanās pakāpi konkrētās pierobežas teritorijās. Latvijas teritorijā datu bāze aptvers Alūksnes un Ludzas novada pieminekļus.

Seminārā apsprieda arī projekta mājas lapas izveidošanas un bukletu sagatavošanas jautājumus.

Antonija Vilcāne,
projekta partnera un valsts koordinatore

Projekta partneru tikšanās Tartu

10.-11.maijā Tartu notika projekta partneru pirmā tikšanās, ko organizēja vadošais projekta partneris - Tartu universitāte. Tika izveidota projekta Vadības grupa un Vadības komiteja. Seminārā tika apspriesti projekta ieviešanas, savstarpējās komunikācijas jautājumi. Katras valsts pārstāvji iepazīstināja ar plānotajām arheoloģisko pieminekļu apzināšanas teritorijām un apzināšanas metodiku. Latvijā projekta ietvaros tiks apzināti arheoloģiskie pieminekļi divu novadu - Alūksnes un Ludzas novada teritorijās, ko organizēs LU Latvijas vēstures institūts.

Antonija Vilcāne,
projekta partnera un valsts koordinatore